

N Á B O Ž E N S T V O A S Ú Č A S N O S Ť

N a S

1/1986

O B S A H

Katolícka cirkev na Slovensku 1939-44	2
Spolupráca laických hnutí	7
K niektorým problémom našej Cirkvi	9
List Antona Srholca	11
Sme zasvätení Panne Márii ?	13
Trnavská novéna	14
Slovenskí biskupi	16
Spoločenstvo Lev z rodu Judovho	17
Irán	18
Blízky Východ	19
Stretnutie bratislavských knazov	20
Zatknutie	21
Rozdeľovanie biblií	21
Bol jedným z nás	22
Pri hrobe sv. Jána Almužníka	23

KATOLÍCKA CIRKEV NA SLOVENSKU V ROKOCH 1939 - 1944

/Referát na Medzinárodnom kongrese porovnávacej cirkevnej histórie
v roku 1978 vo Varšave/

Prv než by som hovoril o stave katolíckej Cirkvi v Slovenskom štáte pred Slovenským národným povstaním a pred nemeckou okupáciou Slovenska, dovoľm si uviesť niekoľko udalostí z jeho histórie, keďže je to pomerne málo známa krajina, a tieto údaje pomôžu trochu osvetliť udalosti týchto pohnutých rokov.

Meno Slovenska je novšieho dáta, ale samotná krajina má úctyhodnú minulosť, ktorá patrí antickej histórii. Opisuje ju Tacitus 1/, spomína ju Plinius 2/ a Ptolemaios 3/. Marcus Aurelius písal svoju knihu na brehoch jednej slovenskej rieky 4/. Čoskoro sa tu objavujú kresťania, spomínaní Tertulianom a inými antickými autormi z príležitosti zázračného dážďa, ktorý zachránil rímske vojsko pred záhubou 5/. Krajina vytvorila v roku 20 kráľovstvo, ktoré závisí od Ríma, ale často sa proti nemu búri 6/. Rímska ríša sústredila na svojich hraniciach oproti kráľovstvu Kvádov, ktoré sa zhruba kryje s terajším slovenským územím, devätinu celej svojej armády. Tertulian vo svojich spisoch naráža na prenikanie kresťanstva do tohto kraja 7/. V treťom storočí sa spomínajú biskupské sídla v tesnej blízkosti terajšej slovenskej hranice 8/. Svätý Izidor Sevilský umiestňuje pôvodnú vlasť iberských Suévov do kraja Vysokých Tatier 9/. A zároveň slovenské etnikum v podunajskej panve v piatom storočí je už celkom iste zistené 10/. Náboženský a kultúrny rozvoj v týchto krajoch bol prerušený arianizmom, ale najmä hunským a avarským vpádom.

Tieto kraje mohli byť pokresťančené iba okolo roku 800, keď Karol Veľký zvíťazil nad Avarmi. V roku 880 Viching sa stal nitrianskym biskupom 11/, zatiaľ čo Svätý Metod mal titul biskupa v Sirmii, bývalom hlavnom meste Pannonie 12/. Hadrián II. chcel takto obnoviť cirkevnú kontinuitu v týchto krajoch. Viching ako sufragán Metodov bol súčasne kancelárom kráľa Svätopluka, z čoho vidno, že mesto Nitra malo ústrednú funkciu vo Veľkomoravskej ríši. Bulou Jána VIII. Industriae tuae z júna roku 880 Svätý Stolec vzal pod svoju ochranu Svätoplukovo kráľovstvo, ktorého integrálnou časťou bolo Slovensko a ktorého obyvatelia sa volali Sloveni 13/. V roku 900 Mojmír II. dosiahol od pápeža Jána IX. arcibiskupa a troch biskupov sufragánov pre Veľkú Moravu napriek protestom nemeckých biskupov. 14/.

Tieto úspechy Veľkomoravskej ríše na cirkevnom poli boli čiastočne zničené príchodom Maďarov. Po ich kristianizácii kráľ Svätý Štefan so súhlasom pápeža Silvestra II. utvoril hierarchickú štruktúru uhorskú na čele s ostrihomským arcibiskupom. Ostrihomské arcibiskupstvo bolo skoro celé vytvorené z veľkej časti terajšieho slovenského územia, ktoré z cirkevného hľadiska tvorilo najrozvinutejšie jadro uhorského kráľovstva, keďže malo už za sebou niekoľko kresťanských generácií. A ľahkosť s akou Svätý Stolec udelil Svätému Štefanovi pevne ustálenú hierarchiu, môže sa vysvetliť tým, že Silvester II. sa opieral na precedens, keďže asi pred sto rokmi v tej istej krajine Ján VIII. a Ján IX. udelili tie isté výsady kráľom Svätoplukovi a Mojmírovi II. Pápež vzal pod ochranu Uhorsko ako volakedy Veľkú Moravu.

Nitrianske biskupstvo bolo vzkriesené v XII. storočí, ale už nemalo ten význam, lebo bolo obklopené zo všetkých strán územím ostrihomskej arcidiecézy. Boli mu pridelené farnosti trenčianskej stolice, ktoré tvorili enklávu v obnovennej diecéze. Na Slovensku boli v stredoveku ešte dve miesta, ktoré mali istý význam z hierarchického hľadiska: Bratislava a Spišská Kapitula - prepočítava s biskupskou právomocou, ktoré boli pravdepodobne volakedy biskupstvami. Za tureckej okupácie Uhorska stala sa významnou Trnava, pretože bola skoro tristo rokov prechodným sídlom ostrihomských arcibiskupov a tiež sídlom slávnej univerzity

založenej v roku 1635. Za kralovania Márie Terézie boli založené v roku 1776 biskupstvá v Spišskej Kapitule, v Banskej Bystrici a v Rožňave. Košické biskupstvo je z roku 1804 a gréckokatolícka eparchia v Prešove z roku 1816. V roku 1922 bola utvorená apoštolská administratúra v Trnave.

Z tohto krátkeho prehľadu vidno, že Slovensko je stará kresťanská krajina. Jeho obyvateľstvo je z väčšej časti katolícke s početnou menšinou protestantov a východných kresťanov tak pravoslávnych ako gréckokatolíkov. Je to teda krajina s typicky ekumenickým zameraním.

Slovenský národ musel počas svojej histórie zúfalo bojovať, aby si udržal svoju existenciu, svoj jazyk, svoju kultúru, svoje ustanovizne a svoje územie, musel mnoho bojovať, aby dosiahol uznanie svojej národnej samobytnosti. Poľský mysliteľ Agaton Giller to voľakedy takto vyjadril: "Slowacy sa jedným z najpoczciwszych i najnieszczęśliwszych plemion slowińskich" 15/. Ešte aj po roku 1918, keď Slováci dostali aj politický teritoriálny priestor a podmienky kultúrneho rozvoja, bolo treba bojovať o rovnoprávnosť slovenského národa s českým. Spoločné nazívanie týchto dvoch susedných národov bolo narušené tým, že predstavitelia českého národa tvrdohlavo upierali uznať ešte aj existenciu slovenského národa, ako to vyslovil český politik Ján Šverma: "Slováci nebyli v Československu nikdy uznáni za svébytný slovenský národ" 16/. Českí politici mali v pláne tak, ako voľakedy politici maďarskí, postupnú asimiláciu slovenského národa. V zápase o uznanie samobytnosti slovenského národa podľa Dr. Gustava Husáka "katolicizmus sa vedel prvý a najviac angažovať" 17/. Z druhej strany Slovensku hrozila cudzia okupácia a vznikala hrozba zániku slovenského národa. Podľa marxistického historika Sama Faltana "všeobecne sa v tomto období 1938-1939/ pociťovala neistota a bezmocnosť pred nemeckým a maďarským agresorom" 18/. V októbri 1938 maďarský predstaviteľ u Mussoliniho "zdôraznil nevyhnutnosť poľsko-maďarských hraníc" 19/.

Všetky tieto okolnosti treba uvážiť, aby sme pochopili, že 14. marca 1939 katolícky kňaz na popud Hitlera predniesol návrh vyhlásiť samostatný slovenský štát na zasadnutí Slovenského Krajinského Snemu, ktorý návrh prijal. V publikácii Slovensko I. Dejiny z roku 1971 je to jasne vysvetlené: Hitler dal Tisovi "nedvojzmyselne na výber: buď sa odpútať od Prahy, alebo on, Hitler ponechá Slovensko svojmu osudu. Akému, to naznačil Ribbentrop, ktorý vo vhodnej chvíli predložil správy o sústreďovaní maďarských vojsk na hraniciach Slovenska" 20/.

Nový štát - Slovenská republika bola uznaná susednými štátmi a mala svoje diplomatické zastupiteľstvá v 19 krajinách vrátane v Sovietskom Zväze a vo Vatikáne. Aj podľa marxistických historikov, ako je Ľubomír Lipták "pri všetkej závislosti od Nemecka malo Slovensko mnohé atribúty samostatného štátu" 21/. Pravda, samostatnosť sa dosiahla za cenu istej kolaborácie s národným socializmom, aký sa uskutočňoval v Nemecku, ale táto kolaborácia bola predsa miernená, často symbolická a niekedy maskovaná.

Štyri veci treba najmä ľutovať: poľská vojna, vojna proti ZSSR, židovské zákony a deportácia Židov a roztrhnutie niekoľkých rodín pri vypovedaní Čechov. Ale aj tu bola istá umiernenosť, ktorú uznávajú ešte aj nepriatelia režimu.

V správe Jána Masaryka pre Beneša sa hovorí: "Tiso je dosť umiernený a snaží sa všude a vo všetom Nemcom odporovať. Minister vnútra chcel vyhodit všetkých Čechy a dosáhl vypovězení jen asi 70 Čechů. a jejich počet nemá překročiti sto" 22/.

O vojne so ZSSR nemecký vyslanec v Bratislave Ludin 6. apríla 1944 referuje: "Vojenská účast Slovákov je už len symbolická" 23/. Depeša generála Píku z Moskvy Benešovi z decembra 1943 hovorí: "Na Slovensku mobilisace nebyla provedena. Slouží jen ročníky 1939-1943. Byly postaveny dvě polní divize" 24/. V tejto vojne Slováci stratili asi dvetisíc mužov.

Veľmi háklivá je židovská otázka na Slovensku. Židov bolo asi 90 000, ktorí podľa historika Ivana Kamenca "mali v slovenskom hospodárstve pomerne silné zastúpenie a neprimerane vysoký podiel na národnom dôchodku, ich sociálna štruktúra bola v porovnaní s ostatnými tuncajšími občanmi atypická. Táto nerovnosť vyvolávala prirodzené hospodárske, sociálne, no aj nacionálne a náboženské konflikty" 25/.

Židovské zákony z roku 1940 vylúčili neárijských občanov zo slovenského hospodárskeho a sociálneho života, a odníмали im majetok v prospech arizátorov, ktorí sa stali veľmi nepopulárni. Na jar v roku 1942 bolo deportovaných 57 000 Židov zo Slovenska. Vláda k tomu privolila s tým, že pôjdu do Nemecka na práce, kde už bolo 127 000 slovenských robotníkov. Keď sa vláda dozvedela o ich popravovaní a tiež na zásah Svätého Stola a biskupského zboru, deportácie zastavila a ostatných asi 30 000 Židov sa teda zachránilo. Dve tisíc ich dostalo výnimku zo zákona od prezidenta, 3500 sa ich zachránilo v pracovných táboroch, niektorí sa skrývali v rodinách alebo v horách a viacerí boli pokrstení. Zákon z 28. októbra 1943 oslobodzoval židovských miešancov od akýchkoľvek židovských protipatroní 26/. Slovenskí biskupi na konferencii v Žiline v roku 1942 pozdvihli svoje hlasy proti prenasledovaniu Židov: "Vedomí svojej zodpovednosti pred Bohom a svojej povinnosti chrániť prirodzené a zjavné normy Božie musíme pozdvihnúť svoj varovný hlas proti opatreniam, ktorými sa masovo, bez náležitého zistenia viny jednotlivca, postihujú naši spoluveriaci a iní spoluobčania na ich osobnej, rodinnej a majetkovej slobode" 27/.

Kolaborácia, hoci nechcená, pri hroznom vyhladení našich židovských spoluobčanov ostáva akousi škvrnou na Slovenskej republike.

Ale tento nový štát mal predsa mnoho pozitívnych vlastností. Napriek vojnovým časom mal pomerne veľkú nezávislosť a slobodu. Ústredie Komunistickej strany Československej v exile v Moskve to konštatuje 23. augusta 1944: "Slovensko není dosud okupováno německými vojsky, ani SS, ani Gestapem". 28/. Nemeckí politickí predstavitelia "sa sťažovali na prílišnú benevolenciu slovenských súdov, na ich nízke výmery trestov, na prepúšťanie zadržaných a na krátkodobé a nedostatočné internovanie v ilavskom koncentračnom tábore" 29/- Posol odbojovej skupiny Fraštacký písal Kopeckému, ktorý bol v exile v Ženeve, 9. marca 1943: "Tiso nepodepsal žiadny z vynesených rozsudků smrti, takže se posud na Slovensku nepopravovalo." 30/. V knihe Dejiny Slovenska vydanéj v roku 1971 čítame: "Pracovný tábor v Ústí nad Oravou služil na zachránu sovietskych utečencov zo zajateckých táborov v Nemecku. Tam sa skrývali aj Židia, Česi a Poliaci" 31/. Chruščov mohol 15. augusta 1944 napísať Stalinovi: "Podmienky pre rozvoj partizánskeho hnutia na Slovensku sú nesmierne" 32/. V predvečer Slovenského národného povstania 26. augusta 1944 jeho šéf Šmidke takto informuje Fierlingera, ktorý je v Moskve: "Hospodárska situácia na Slovensku je relatívne veľmi dobrá"... Proto slovenská koruna si zachovala pomerne vysokou hodnotu" 33/. Jeden z vodcov povstania, Šrobár, píše Benešovi v januári 1944: "Kúpna cena koruny českej je asi desať ráz menšia ako koruny slovenskej" 34/ a pokračuje: "Do protektorátu ide na stá balíkov, potravín, fajčiva a alkoholu cestou riadnu, ale hlavné sa pašuje cez hranice" 35/. Rozhlas počúvajú vo verejných miestnostiach /Londýn, Moskva, Cairo/" 36/. Slovenský prezident sa nepáčil v Nemecku pre svoje odlišné názory. Jeden zo šéfov hlavného úradu SS Berger podal vo februári 1943 Himmlerovi v tajnej správe túto charakteristiku: "Tiso sa ako realista hlási k ríši, ale sa usiluje vybudovať Slovensko podľa zásad Katolíckej akcie ako katolícky stavovský štát. Počiatočné maskovanie príležitostným sponímaním národného socializmu sa otvorene nahradilo frontálnym stanoviskom proti národnému socializmu" 37/.

Vládne vyhlásenie z roku 1940 určuje program náboženskej politiky: "Slovenská vláda bude sa usilovať, aby pomer medzi Cirkvou a ňou bol srdečný a aby medzi obidvoma nastalo obdobie užitočnej spolupráce" 38/. Vláda snažila sa zachovať paritné zastúpenie pre všetky konfesie v spoločenskom živote. Školský zákon z 26. novembra 1940 uznával školy každej konfesie. Ak počet žiakov bol rovný, nijaká konfesia nebola uprednostnená a v tom prípade škola bola obecná. Tento princíp parity sa úzkostlivo zachovával napríklad v ustanovení z 27. augusta 1940 o výzdobe učební: "V katolíckych školách mal byť kríž

so soškou Umučeného, v gréckokatolíckych a pravoslávnych školách kríž s obrazom Umučenia, v evanjelických jednotný čierny kríž, ako symbol evanjelického kresťanstva a konečne v školách reformovaných protestantov obraz s kalichom postavený na Bibliu s nápisom "Boh je láska" 39/.

Evanjelici augsburgského vyznania mali svoje stredisko v Liptovskom Mikuláši, kde mali ústav Transcius. Mali tam vydavateľstvo Tvorba a dva časopisy: Cirkevné listy a Evanjelický Posol spod Tatier.

Pravoslávni mali stredisko v kláštore v Ladomírovej, kde mali aj tlačiareň. Gréckokatolíci mali biskupa Pavla Cojdiča, ktorý sídlil v Prešove. Tam mali svoj seminár, liturgické a kultúrne stredisko.

Čo sa týka katolíckej Cirkvi rímskeho obrádu, ktorá bola vo väčšine tá prežívala v tejto dobe svoj nebývalý rozkvet. Dr. Gustáv Husák z opačného tábora takto charakterizuje vtedajší život náboženský na Slovensku: "Procesie Božieho Tela s vojenskou asistenciou a s ministrami v sprievode, početné štátne školy, rozšírené rády a rehole, jezuitizmus v náboženstve a politike" 40/. Pri tom všetkom slovenskí biskupi na svojej konferencii 24. októbra 1939 v Žiline varovali kňazstvo pred škodlivým klerikalizmom: "Dissuademus, ut Clerus immisceat se in res mere materiales" 41/.

Sedem slovenských biskupstiev nebolo zjednotených v jednotnej cirkevnej provincii. Podliehali priamo Svätému Stolicy. Jedno z nich prešovské, bolo východného obrádu. Košické a rožňavské biskupstvá viedenskou arbitrážou z novembra 1938 prešli do Maďarska. Práve vtedy sa rokovalo o zriadení cirkevnej slovenskej provincie, ale pre druhú svetovú vojnu návrh sa nemohol uskutočniť. Následkom toho Pius XII. vymenoval nitrianskeho biskupa Dr. Karola Kmetku za arcibiskupa ad personam. Arcibiskup bol veľmi činný, najmä v misijnom hnutí tak domácom ako aj zámorskem. Takto sa mesto Nitra stalo misijným ústredím s veľkým ústredným domom verbistov, ktorý vysielal kňazov do misijných krajín, najmä do Océánie. Verbisti mali tam svoj orgán Hlas z katolíckych misií. Ináč misijné dielo bolo u veriacich vo veľkej oblúbe. Slovenský národ bol vtedy na poprednom mieste čo do hmotných obetí na misie. Tak napríklad roku 1945 prírastok na jedného veriaceho spišskej diecézy činil 4,41 slov. korún, čiže vyše milióna korún len z jednej diecézy. Nitriansky arcibiskup mal ešte vo svojom sídle a vo svojej diecéze exercičné domy pre všetky spoločenské vrstvy.

Iným dôležitým náboženským strediskom bola Trnava, kde účinkoval apoštolský administrátor Dr. Pavol Jantusch. Trnava bola sídlom Spolku sv. Vojtecha. Je to masová organizácia, ktorá vtedy počítala 250 000 členov, z čoho 40.000 bolo v cudzine. Spolok vydával katolícku literatúru pre ľud.

Spišská Kapitula bola sídlom biskupa Jána Vojtaššáka, ktorý bol veľmi činný v kresťanskej charite. Profesori jeho seminára redigovali časopis Kultúru pre inteligenciu a liturgický časopis Slovo.

Hlavné mesto Bratislava bolo strediskom študentskej organizácie ÚSKŠ a Katolíckej tlačovej kancelárie. Z týchto dvoch ústredí vznikla Ústredná katolícka kancelária, ktorá pod dozorom biskupov riadila katolícku akciu v celej krajine tým, že usporiadala exercície, náboženské prednášky a výchovné podujatia pre mládež organizovanú v SKM.

Základné školy boli cirkevné. Okrem toho bolo niekoľko katolíckych gymnázií, v ktorých vyučovali reholníci alebo laici. Reholné rády mali veľmi dobré podmienky pre svoju rôznorodú činnosť.

Saleziáni strážili svätyniu Sedembolestnej Panny Márie v Šaštíne a okrem toho mali desať ústavov v slovenských mestách, kde sa zaoberali robotníckou mládežou. Posielali tiež misionárov do Latinskej Ameriky.

Dominikáni mali stredisko v Trenčíne, kde bolo vydavateľstvo pre asketicko-mystickú literatúru. V tomto duchu vydávali aj časopis Smer.

Jezuiti sa zaoberali najviac vedením inteligencie a ľudovými misiami. Ich hlavnými strediskami boli mestá Ružomberok, Trnava, Bratislava. V Ružomberku mali veľký exercičný dom pre kňazov a laikov.

Lazaristi sa starali o vysokoškolákov v internáte Svoradov v Bratislave. Tiež sa zaoberali duchovným vedením Sestier Sv. Vincenta v ústrednom dome v Lačoch.

Redemptoristi latinského a gréckoslovanského obradu pracovali najmä v ľudových misiách a usporiadali exercície pre laikov.

Kongregácia kňazov tešiteľov opatrovala najmä veľmi obľúbené pútnické miesto Mariáňku.

Františkáni boli veľmi rozšírení v krajine, pracovali v misiách medzi ľudom. Mali vydavateľstvo detskej literatúry s časopisom Priateľ dieťok a pre terciárov vydávali časopis Serafínsky svet. Ostatné vetvy rádu Sv. Františka, Kapucíni a minoriti mali tiež svoje príslušné ústavy.

V niekoľkých školách učili školskí bratia. Asi stovka týchto otužilých učiteľov vyučovala v misijných krajocho, najmä v Egypte a na Ceylone.

Ženské rehole a kongregácie boli tiež početné. Obmedzím sa na to, že ich zbožne vymenujem : Sestry Sv. Uršuly, Kongregácia Dcéry Lásky, Sestry Sv. Kríža, Dcéry Najsvätejšieho Vykupiteľa, Sestry Božského Vykupiteľa, Sestry premoštrátky, Sestry dominikánky, Kongregácia Sestier Tešiteľiek, Sestry misijnej Spoločnosti Sv. Ducha, Sestry Márie Wardovej alebo Anglické panny, Sestry učiteľky Notre-dame, Sestry Sv. Alžbety, Sestry Milosrdenstva, Dcéry Panny Márie Pomocnice alebo saleziánky. Dcéry Svätého Františka z Assissi, Sestry Svätého Bazila, Služobnice Nepoškvrnenej Panny Márie, Dcéry Božej Lásky a Sestry Svätého Cyrila a Metoda.

Ten, kto pozná zásady vnútorného života, ktorými sa títo reholníci a reholnice riadia a akú činnosť vyvíjajú v školách, v nemocniciach a v rozličných ústavoch kresťanskej lásky, môže si urobiť predstavu o verejnom a náboženskom živote na Slovensku v týchto rokoch.

V celku katolícka Cirkev mala široké pole činnosti v Slovenskej republike, ktorú v beletrii radi nazývajú Farskou republikou. Zaiste jej šéf bol farárom, ktorý každú nedeľu cestoval vlakom zo svojho sídla na svoju banovskú faru, ale ministri boli všetci laici, medzi ktorými sa našli dobrí kresťania, čo spravovali svedomite svoje rezorty.

Podmienky katolíckej Cirkvi na Slovensku v tejto dobe boli naozaj zaujímavé a v istom zmysle výnimočné v Európe, zachvátenej Druhou svetovou vojnou. Ale bolo tragické pre Slovensko, že bolo spojencom zločinného politického režimu, ktorý kráčal nevyhnutne k svojej porážke. A toto vysvetľuje slovenské národné povstanie z 29. augusta 1944. Takto javisko vojny sa prenieslo na Slovensko s nemeckou okupáciou, ktorá v zápätí nasledovala a s hrôzami vojnových časov. Ale toto by si žiadalo novú špeciálnu prácu, ktorá by objasnila tieto posledné mesiace Druhej svetovej vojny.

- 1/. Anály, II, 63 ; Germánia, 43 ; Anály, XII, 29
- 2/. Naturalis Historia, IV, 80
- 3/. Geografia, II, 11.
- 4/. Pros Héauton, I, 17.
- 5/. Historia Augusta, Vita Marci Antonini Philosophi, 24
- 6/. P.C. Taciti Annales, II, 63 ; XII, 29
- 7/. Adversus Iudaeis, VII /vydanie Migne, P. L. zv. II, s. 611.
- 8/. Lazius, Republicae Romanae commentariorum libri XII, Frankfurt nad Mohanom, 1598, s. 100
- 9/. Etymologiarum liber IX, 98 /Vydanie Migne, P. L. zväzok LXXXII, stípec 338/; Aventinus, Anály Bavorov u Ratkoša, Pramene k dejinám Veľkej Moravy, Bratislava, 1968, s. 378, Svätý Izidor a Aventinus spomínajú oba Suévsku Horu /mons Suevus/, ktorú možno hravo stotožniť s Vysokými Tatrami.

- 10/ Jordanes, De origine actibusque Getarum, 49 : "stravam super tumultum /Attilae/ quam apellant ipsi, ingenti comessatione concelebrant".
- 11/ List Jána VIII. Industriae tuae kráľovi Svätoplukovi z júna 880, citovaný u Ratkoša, c.d. s. 177..
- 12/ Život Svätého Metoda, VIII. 17, citovaný u Ratkoša, c.d. s. 240.
- 13/ List Jána VIII. Industriae tuae u Ratkoša, c.d. s. 176.
- 14/ List salzburgského arcibiskupa Teotmara Jánovi IX., citovaný Ratkošom c.d. s. 192
- 15/ Citovaný Semkowiczom, Slowacja i Slowacy, Krakow, 1937
- 16/ Vybrané spisy, s. 353.
- 17/ Historický časopis /HČ/, Bratislava, zv. IV, 1967, s. 572
- 18/ HČ. zv. III, 1966, s. 480
- 19/ Diplomáciai iratok magyarország külpolitikához 1936-1945, doc. 456, 714
- 20/ Slovensko I. Dejiny, Bratislava, 1971, str. 34-35.
- 21/ HČ, zv. III. 1965, s. 340
- 22/ Prečan, Slovenské národné povstanie, Dokumenty, Bratislava, 1965, str. 78.
- 23/ Prečan, c.d. s. 190.
- 24/ Ibidem, s. 154
- 25/ Historické štúdie, Bratislava, 22 /1977/ s. 34-35
- 26/ Slovenský zákonník, 1943.
- 27/ Citované v Obežníku slovenských biskupov z augusta 1945.
- 28/ Prečan, c.d. str. 310.
- 29/ Slovensko I. Dejiny, c.d. s. 758
- 30/ Prečan, c.d. s. 58
- 31/ Slovensko I. Dejiny, c.d. s. 758
- 32/ Prečan, c.d. s. 295
- 33/ Ibidem, s. 323
- 34/ Ibidem s. 165
- 35/ Ibidem s. 49
- 36/ Ibidem, s. 66
- 37/ Ibidem, str. 45
- 38/ Citované v časopise Duchovný Pastier, Trnava, 1940,
- 39/ Biskupský obežník diecézy spišskej, 7/1940 s. 54.
- 40/ Svedectvo o slovenskom národnom povstaní, Bratislava, 1969, s. 29
- 41/ Vyhlásenie slovenských biskupov Directis ad fidem z 24, októbra 1939

SPOLUPRÁCA LAICKÝCH HNUTÍ

14. septembra 1985 sa zišli predstavitelia laických hnutí na Slovensku. Dohovorili sa, že budú v ďalšom spolupracovať pri budovaní náboženského života v našej krajine. Budú sa medzi sebou oboznamovať so svojimi špiritualitami, budú si vymieňať pomôcky apoštolátu a budú pomáhať miestnym cirkvám v ich náboženskom živote.

Na Slovensku tento krok možno spokojne nazvať historickým. Je to krok k prekonaniu averzií a nedôvery, ktoré u nás medzi jednotlivými laickými hnutiami často vládli. Jednota v rešpektovaní rôznosti, jednota vo vzájomnej úcte, láske a ochote spolupracovať je znakom dnešnej Cirkvi.

Kto nechce vo svojom srdci prijať tento znak času, ten si musí celkom otvorene položiť otázku, nakoľko je jeho kresťanstvo autentické a nakoľko má vôbec význam, aby pri takomto postoji vyvíjal nejakú apoštolskú aktivitu. Jednota, ako nám ju predkladá dnes Cirkev, vychádza z učenia Ježiša Krista a z jej dokumentov. Pripomeňme si pri tejto príležitosti aspoň stručne tieto princípy, povzbudíme sa nimi a šírme ich, aby sa naša krajina čím ďalej viacej vzťahovala v silu a zrelosť svojho ducha.

Pán Ježiš sa podľil a obetoval za jednotu. Vzájomnú bratskú lásku určil ako rozpoznávajúci znak svojich učeníkov. Dal nám svoje slovo, ktoré zvláda a očisťuje Boží ľud, aby mohol tvoriť v rozmanitosti darov a služieb jeho jediné tajomné telo. Dal nám základ vonkajšej viditeľnej jednoty, Petra a apoštolov a ich nástupcov. A dal nám nesmierne bohatý zdroj lásky a jednoty - Eucharistiu. Napokon nám ukázal, do akej miery sa treba obetovať za jednotu, dal nám Pannu Máriu za Matku jednoty a za túto jednotu aj zomrel.

Po svojom zmŕtvychvstání dal nám sviatosť zmierenia pre obnovu neporušenej jednoty s Bohom i bratmi a po nanebovstúpení zoslal nám Ducha Svätého, Ducha pravdy a lásky, aby nás kdekoľvek na svete ako duša Cirkvi spájali s Kristom, našou milovanou hlavou i navzájom.

Prví kresťania "mali jedno srdce a jednu dušu. Nikto nepokladal svoj majetok za svoje vlastníctvo, ale všetko mali spoločné". /Sk, 4, 32/. Snažili sa vyhýbať straníckosti a svoje charizmy dávali do služby pre spoločné dobro - pre budovanie tajomného tela Kristovho.

To isté očakáva aj od nás Pán svojím slovom, príkladom i magistériom Cirkvi. Cirkev si na II. Vatikánskom koncile, najmä v konštitúcii "Svetlo národov", lepšie uvedomila svoju pravú tvár, voju identitu ako charizmatického Božieho ľudu, ako tajomné telo Kristovo, ako spoločenstva viery nádeje a lásky. To prinieslo praktické dôsledky aj pre oblasť laického apoštolátu a spolupráce jednotlivcov i celých skupín na tomto poli.

V dekréte o laickom apoštoláte v 3. článku sa zdôrazňuje, že "Duch Svätý udeľuje veriacim i osobitné dary "každému zvlášť, ako chce", aby aj oni "každý podľa toho, aký dar milosti prijal" navzájom si ňou pomáhali "ako dobrí správcovia mnohotvárnej milosti Božej. Prijatím týchto charizmatických darov, čo ako skromných, pre každého veriaceho vzniká právo a povinnosť uplatňovať ich v Cirkvi a vo svete na osoh ľudí a povznesenie Cirkvi v slobode Ducha Svätého, ktorý "veje, kam chce" a zároveň v spoločenstve s bratmi v Kristovi, najmä s vlastnými dušpastiermi, ktorí majú právo súdiť o pravosti a správnom používaní chariziem".

Dekrét o laickom apoštoláte v bode 26. nám ukazuje aj konkrétne prostriedky vzájomnej spolupráce :

Nakoľko je to možné, nech jestvujú v diecézach poradné zbory, ktoré by boli nápomocné apoštolskej činnosti Cirkvi tak na poli evanjelizovania a posväcovania, ako aj v charitatívno-sociálnej oblasti a inde, za primeranej spolupráce duchovenstva a reholníkov s laikmi. Tieto poradné zbory môžu slúžiť vzájomnej koordinácii rozličných laických združení a podujatí pri rešpektovaní vlastnej povahy a samosprávy každého z nich.

Nech taketo poradné zbory podľa možnosti jestvujú aj vo farskom a medzifarskom i medzi-diecéznom rámci, ako aj v národných a medzinárodných rozmeroch.

Okrem toho nech sa na pomoc a rozvoj laického apoštolátu zriadi pri Svätej stolici osobitný sekretariát ako ústredie, ktoré by vhodnými prostriedkami poskytovalo správy o rôznych apoštolských podujatiach laikov, venovalo by sa skúmaniu aktuálnych problémov, čo skúšajú na tomto poli, a svojimi radami by pomáhali hierarchii a laikom v apoštolskej činnosti. V tomto sekretariáte nech sú zastupené rozličné hnutia a diela laického apoštolátu celého sveta a nech v ňom s laikmi spolupracujú aj duchovní a reholníci."

Aj nový cirkevný zákonník /CIC/ zdôrazňuje spoluprácu všetkých apoštolských skupín, všetkých združení veriacich v prospech miestnej Cirkvi, a to nielen verejných, ktoré zriaďujú miestni biskupi, biskupské konferencie alebo Svätá Stolica, ale aj súkromných, ktoré vznikajú dohodou medzi viacerými veriacimi a sú dodatočne potvrdené cirkevnou autoritou. Vzťahuje sa to aj na tzv. tretie rády, čiže tie zložky reholných rodín, ktoré vo svete bez záväzku reholných slubov majú účasť na duchu rehole a pod jej vyšším vedením vedú apoštolský život.

Kánon 311 :

Členovia inštitútov zasväteného života, ktorí vedú alebo asistujú združeniam nejakým spôsobom pridružené k svojmu inštitútu, nech sa snažia, aby tieto združenia poskytovali pomoc apoštolským dielam, ktoré sú v diecéze, spolupracujúc predovšetkým pod vedením miestneho ordinára so združeniami, ktoré sú zriadené v diecéze pre konanie apoštolátu.

Kánon 323 :

1 § Hoci privátne združenia majú podľa normy kánonu 321 autonómiu, podliehajú dohľadu cirkevnej autority podľa kánonu 305 a tiež riadeniu tejto autority.

2 § Cirkevná autorita, rešpektujúc autonómiu vlastnú združeniam, má bdieť a snažiť sa o to, aby sa vyhlo triešteniu síl a aby ich konanie apoštolátu smerovalo k spoločnému dobru.

Kánon 328 :

Tí, čo sú na čele laických združení aj tých, ktoré boli zriadené mocou apoštolského privilégia, nech sa usilujú, aby ich združenia spolu s inými združeniami veriacich tam, kde je to vhodné, /kde to osoží/, spolupracovali, aby ochotne poskytovali pomoc rozličným kresťanským dielam, najmä tým, ktoré existujú na tom istom území.

Z toho, čo sme si tu veľmi stručne pripomenuli zo Zjavenia, učenia Cirkvi a zo záväzných noriem nového kódexu, znovu celkom jasne vyplýva, že ak chceme tvoriť Cirkev podľa Božieho plánu, musíme sa snažiť o jednotu nielen v rámci svojej skupiny a duchovnej rodiny, ale i medzi skupinami a v rámci miestnej cirkvi, aby sme tak vytvorili ozajstné živé spoločenstvo spoločenstiev, skrytú nosnú a oživujúcu štruktúru celej miestnej cirkvi. Naše charizmy tak porastú a stanú sa účinnejšími. Veď podstatné je slúžiť pre "všeobecný úžitok". V opačnom prípade by sme upadli do nebezpečenstva uzavrieť sa do seba, stať sa duchovne málo plodnou samoobsluhou a getom. A to si určite nepraje ani Pán Ježiš, ani jeho prvý námestník, ani ostatní verní pastieri.

Môžeme sa azda vyhovárať : nemáme biskupskú konferenciu, spolupráca s miestnymi biskupmi je zťažovaná atď ... Odkazy Svätého Otca Jána Pavla II. sú však jednoznačné a duch zákona tiež.

Kto chce, hľadá spôsoby ...

Kto nechce, hľadá si dôvody...

Sedembolestná Matka, naša Patrónka, pomôž nám v jednote s tebou verne stať pod krížom, uzmierovať Ježiša za tých, ktorí trhajú jeho telo a pripravovať tak pravé povýšenie jeho svätého kríža v našej vlasti, spočívajúce predovšetkým v láske a jednote jeho vyznavačov.

K NIEKTORÝM PROBLÉMOM NAŠEJ CIRKVI

1. Mnohí veriaci, znepokojení vynorením sa istých malých náboženských skupín na Slovensku, ich názormi, podivným vzťahom k Cirkvi a jej autorite až po sv. Otca, a najmä ich pôsobením, sa už dlhší čas pýtajú na osoby, ktoré za týmito skupinami stáli alebo stoja. Keďže nejde o tajomstvo a dotýční sami sa postarali, aby sa o nich vedelo, niet dôvodu nepovedať o nich jasné slovo. Tým viac, že vznikli okolo nich zmätky, ktoré treba odstrániť.

2. Prvou osobou bol diecézny kňaz Felix Davídek z Brna. Vydával sa za biskupa, ale okrem neho nik iný sa nevedel zaručiť za jeho vysviacku a za jeho cirkevné poverenie. Až list kardinála Casaroliho vniesol do jeho prípadu jasno. Tento list adresovaný kardinálovi Tomáškovi, ktorý s ním oboznámil všetkých biskupov a ordinárov, vyslovil jasne, že kňaz F. Davídek "nemá kánonické poverenie", čiže Cirkev ho ničím nepoverila.

3. Druhou osobou je Frido Zahradník. Vydával sa tiež za biskupa. Hoci ho nik nepoznal a nik sa za neho nemohol zaručiť, získaval dobromyselných ľudí a údajne svätiteľ kňazov. Jeho postoj voči sv. Otcovi bol neraz neúctivý, vo veciach morálky mal svoje a svojvoľné názory, ktoré šíril. Svoju údajnú vysviacku a právomoc dokazoval naskrz neuspokojivo. Odvolával sa raz na mŕtvych, raz na tých, ktorí to výslovne popreli, napokon na samotného Pavla VI., čo bola výslovná nemožnosť. Zahradník bol ženatý, má dve dcéry. Kto by ho bol mohol vysvätiť dovolene a platne za biskupa, keď ešte aj pravoslávna Cirkev svätí za biskupov výlučne len celibátikov? Okrem toho každé vysvätenie biskupa bez výslovného poverenia Ríma je od čias Pia XII. stíhané exkomunikáciou pre svätiaceho i sväteného. Ak už o F. Davidkovi platí, že "nemá kánonické poverenie", nepomerne viac to platí o F. Zahradníkovi.

4. Tretou osobou je diecézny kňaz Dušan Špiner. Vydáva sa tiež za biskupa. Odvoláva sa na kardinála Vyšinského, odvoláva sa na Rím atď. Okrem neho, samého sa však nik na celom Slovensku nemôže za neho zaručiť. Takéto veci sa v Cirkvi nikdy nedejú. V takej vážnej veci nemôže nik byť svedkom sám sebe! D. Špiner bol už raz suspendovaný. Pre svojvoľné slávenie liturgie v bielom a čiernom civile na Zelený štvrtok a na Veľký piatok bol predvolaný pred diecéznu komisiu spišského biskupstva. Vytýkali sa mu necirkevné názory na niektoré otázky, napríklad na svätenie žien. Je podivné, že mnoho cestuje do zahraničia. S F. Davidkom bol v Tokiu v Japonsku, kde údajne reprezentovali náš katolicizmus - bez poverenia. Dal sa pozvať na nejaké náboženské stretnutie do Oxfordu - znova bez poverenia. Zatiaľ čo iní kňazi nemôžu cestovať ani do susedného Rakúska, jemu to úrady dovoľujú. Spišský ordinár mu úradným prípisom vytýkal jeho cesty, podnikané bez súhlasu, ba i bez vedomia cirkevnej vrchnosti. O. D. Špinerovi platí to, čo o predošlých. Nik nemôže veriť jeho svedectvu, že má biskupské poslanie. Je trápne, keď to on sám tvrdí, keď to naznačuje pri podpisoch, alebo keď si dá na ruku akýsi prsteň, a tým to publikuje. Veď už tým samým by diskrétno poslanie, ak by bolo jestvovalo stratilo zmysel!

5. Štvrtou osobou je P. Kret, dnes už nebohý. Svojím tvrdením, že je biskupom pomýlil a zvedol mnohých ľudí a urobil ich nešťastnými. Najhoršie bolo, že ponúkal svätenie nielen ženatým mužom, ale aj ženám! Je nepochopiteľné, ako mu ľudia mohli uveriť, keď nik nemohol potvrdiť jeho poslanie a keď jeho činnosť svedčila priamo o psychickej vykoľajenosti!

6. V tejto súvislosti treba ešte niečo dodať. Podstatne odlišný je prípad biskupa J. Ch. Korca. Je podstatne odlišný pre veľmi závažné okolnosti. Podobne odlišný je prípad biskupa P. Dubovského. V oboch prípadoch vedeli kompetentní činitelia dávno pred rokom 1968 o ich postavení. Roku 1968 obaja koncelebrovali spolu s ďalšími asi 13-timi biskupmi slávnostnú sv. omšu na Velehrade - s te-
rajším kardinálom Tomáškom, s biskupmi dr. Lazíkom, Pobožným, Zelcem, Skoupým, Trochom, Hlouchom, Očenáškom a ďalšími. Biskup Korec bol v júli 1969 v Ríme, kde ho prijal sv. Otec Pavol VI. a dal mu pri osobnej audiencii mimoriadne vzácne biskupské insigniá. To všetko bolo a je dostatočnou zárukou, že biskup Korec bol a je tesne a živo spojený s Cirkvou. Dokazujú to aj jeho zodpovedné názory a postoje.

LIST ANTONA SRHOLCA

Anton Srholec
Nezábudkova 12
82101 Bratislava

Vysokoctený p. prezident ČSSR

Dr. Gustav Husák
Prezidentská kancelária
P R A H A - Hrad

Vážený pán Prezident !

Som občan tohto štátu, ktorý si už v detstve zvolil málo plauzibilné povolanie - kňazstvo. Než som dosiahol ten titul, musel som čakať 40 rokov.

Pochádzam z početnej chudobnej rodiny. Gymnázia som študoval v reholnej spoločnosti. Prv, ako som zmaturoval, rehole rozpustili a mňa spolu s ostatnými bezdôvodne zaistili.

Keď mi nebolo možné študovať teológiu u nás, rozhodol som sa opustiť vlast, chytili ma na hraniciach, za tento pokus som dostal 12 rokov väzenia. Väčšinu trestu som si odpykal v Jáchymovských baniach, kde som vlastnoručne, pomocou najelementárnejšej techniky vydoloval vagóny uránovej rudy. Viac razy som tam prežil radosť, ako keby mi bol znova darovaný život. Tretinu svojho života som strávil vo väzení. Amnestovaný som bol s posudkom : "schopen vykonávať jakoukoliv manuálnu prácu". Zabudol som na minulosť, pracoval som ako robotník v cementárni, v hutiach a na stavbách. Všade ma mali radi a dodnes si prechovávam najlepšie spomienky, priateľstvá a posučky. R. 1969 som bol plne rehabilitovaný.

Legálne mi bolo umožnené odísť do Talianska, kde som s vedomím a povolením našich príslušných orgánov doštudoval teológiu a r. 1970 som bol ordinovaný. V tom istom roku na jeseň keď mnohí občania sklamaní a znechutení z najrozličnejších dôvodov museli opustiť túto zem, ja ktorý som tu nemal nijaké záväzky, s dokonalou znalosťou slovom i písmom štyroch svetových jazykov som sa vrátil s úprimným presvedčením, že vlast treba budovať, chrániť a ostat jej verný. Chcel som stáť pri tomto národe, keď v nových a zložitých pomeroch opätovne hľadá a chráni svoju tvár, projektuje budúcnosť a chce a musí žiť v novej, neľahkej forme svojej existencie. Presvedčený, že tento pracovitý ľud, ako potrebuje dobrých vodcov, politikov a odborníkov na všetkých úsekoch, tak potrebuje aj dobrých kňazov, ktorí by mu pripomínali a ukazovali veľké, trvalé, ľudské hodnoty morálne a etické, bez ktorých život by bol otroctvom, aj keby sa podarilo realizovať všetky aj tie najsmelšie ciele a plány.

Svojou troškou som chcel v pokore prispieť na konštruktívnom riešení vzťahov Cirkvi a štátu a hlavne svojím príkladom ukázať, že človek-kresťan môže byť aj v týchto zložitých spoločenských premenách dobrým občanom, reprezentantom pekných ľudských vzťahov, ktoré sú verné prastarej tradícii našich národov, aj požiadavkám súčasného sveta.

Kresťanské presvedčenie a kňazské povolenie len násobilo moje sily a schopnosti, ktoré som venoval tomuto ľudu. Naučil som sa tešiť sa jeho radosťami a trpieť jeho bolesťami, hľadať spoločnú a oslobodzujúcu pravdu a len to pozitívne, ľudské, čo nás všetkých zjednocuje. Za to sa mi dostalo všade, kdekolvek som pôsobil, úprimné uznanie, porozumenie a súhlas ľudí veriacich i neveriacich, vrátane národných výborov vo všetkých obciach, kde som mal možnosť pracovať a spolupracovať.

My veriaci nesieme za seba i za našich inakšie zmýšľajúcich bratov a sestry tarchu toho bremena, ktoré nás blaží i ťaží a nemôžeme sa ho zrieknuť, aby sme nezapreli seba a nezradili ostatných. Podobne ako svetlo sa nemôže zrieknuť nárokov na priestor, lebo potom by ani tma nepoznala samú seba.

Pri svojom pôsobení som poznal množstvo ľudí rozličného veku, vzdelania a presvedčenia. K nikomu som nevedel byť ľahostajný. Senzibilizoval som ich pre mravné hodnoty, pre väčšiu hĺbku a kultúru života, pre konkrétnu účasť a službu svojim blízkym, čo sme sa naučili vyjadrovať len svojou poctivou prácou.

Za 15 rokov neúnavnej služby a činnosti sa mi dostalo od vrchností len veľa obmedzovania, dozoru, šikanovania a premiestňovania, čo hodnotím ako diskrimináciu. Nikdy a nikde som sa nestažoval. Mlčal som, ako hrob. Uniesol som ťažšie bremená. Keď mi ale v pohraničnej obci Záhorská Ves, ktorá je pre kňaza vyhnanstvom, kde sú ľudia prevažne trpiaci a starí, Zs KNV Bratislava zobral súhlas k činnosti, ukrivdil tým mne, lebo mi zobral posledný priestor seberealizácie, ale aj veriacim, lebo pre nich je kňaz poslednou oporou a útechou. Tento čin pokladám za nespravodlivý, protiludový a protestujem.

Protestujem proti svojvoľnému odňatiu súhlasu k duchovenskej činnosti bez udania dôvodu.

Protestujem proti tomu, aby sa vedúci tejto spoločnosti pozerali na kňaza ako na škodcu a zachádzali s ním ako s menejcenným občanom.

Protestujem oproti protiústavnej zásade, na základe ktorej KNV určuje kňazovi "podmienky všeobecnej spôsobilosti" k výkonu duchovenskej činnosti.

Som za to, aby túto spôsobilosť kňazovi určoval biskup. Žiadam, aby sa zrevidoval a zmenil postoj ideologických vedúcich na Zs KNV odbor kult.-cirk. v Bratislave proti mne aj voči ostatným veriacim. Stotožňujem sa s vysokým percentom občanov našej vlasti, ktorí sú veriaci, ktorí ocenia poctivú prácu a úprimné úmysly ste aj Vy sám už viackrát múdro a popravde ocenili.

Na veriacich sa pozerá ako na potenciálnych nepriateľov mieru, socializmu, ako na menejcenných občanov, doživotne odsúdených na najťažšie práce a pochranné miesta. Vzťah ku mne a k veriacim sa nevyrieši len jednostrannými opatreniami represívnymi, systematickým obmedzovaním a vymedzovaním slobohy, potláčaním a nedôverou, ale len úprimným dialógom, vzájomnou spoluprácou a snahou o porozumenie. V tomto smere som ochotný i naďalej plniť si svoje úlohy.

Milosť si neprosím. Chcem len, aby v tomto štáte bola spravodlivosť a zákonnosť, ktorej garantom ste Vy a ja sa jej ako základného práva dovoľávam.

Ostávam s pozdravom

Jednotne za mier !

Anton Srholec

Bratislava, 14.11.1985

Na ved. : Kardinál Tomášek, Praha
Arcibiskupský úrad, Trnava
Zs KNV Bratislava
Min. Kultúry Bratislava

SME ZASVÄTENÍ PANNĚ MÁRII ?

/Hlas veriaceho zo Slovenska/

Před 3 rokmi na púti v Šaštíne som sa dozvedel o výzve, aby sa slovenský národ pripravoval na zasvätenie Panny Márie, a o výzve k modlitbám, aby toto zasvätenie mohol prísť urobiť Sv. Otec v jubilejnom metodskom roku 1985. Metodský rok sa skončil ; priniesol nám krásny Velehrad, Šaštín atď., ale Sv. Otca sme u nás nemohli privítať ... Myslím si, že aj preto, že na zasvätenie sme ešte neboli zrelí.

A tu zrazu - v nedeľu 1. decembra som počul v kostole Pastiersky list Zboru ordinárov Slovenska, zameraný na vstup do nového cirkevného roku a na úlohu Márie v dejinách spásy. V závere listu sa hovorilo, že "Teraz chápeme, prečo Sv. Otec vidí v zasvätení materinskému Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie najúčinnější prostriedok na dosiahnutie Božieho milosrdenstva pre Cirkev a ľudstvo". Preto - končia svoj list naši ordinári - "Pripájame sa k tejto výzve a na sviatok Nepoškvrneného Počatia Panny Márie sa všetci zasvätime jej materinskému Srdcu" /viď KN č. 49/.

Toto zasvätenie sa potom realizovalo tým, že na sviatok /preložený r. 1985 na sobotu 7. dec./ na záver sv. omše celebrant prečítal predpísanú "zasväcujúcu modlitbu". My veriaci sme ani nevedeli, či máme sedieť, stáť alebo kľačať, a neboli sme vyzvaní prejať nejaký súhlas so zasvätením napr. aspoň tým "Amen" na konci. Ak príprava na zasvätenie spočívala iba vo vypočutí spomínaného pastierskeho listu v nedeľu predtým, tak podľa môjho názoru bola nedostatočná. Preto sa obávam, že zasvätenie bolo formálnym, verbálnym aktom. Viacerí moji známi mi povedali, že mali podobné pocity. Preto si myslím, že mnohí na Slovensku sa s pochybnosťou pýtajú : Sme zasvätení Panny Márie alebo nie ?

Prečo naše "Katolícke noviny" nič na túto tému nepísali, keď už nie po celý jubilejný rok, tak aspoň niekoľko týždňov pred plánovaným zasvätením ? Prečo nám nepomohli na takú významnú udalosť sa lepšie pripraviť ? Naproti tomu v tomto časopise boli uverejnené články o tom, čo je to zasvätenie, ako vzor celonárodného zasvätenia boli uverejnené "Jasnohorské sluby poľského národa" z r. 1956, boli tiež uverejnené viaceré pekné návrhy modlitby pre celoslovenské zasvätenie.

Predkladám návrh odpovede na otázku, či sme zasvätení alebo nie. Najprv pripomínam /pozri článok "Z teológie zasvätenia" v NaS/, že tu ide o "zasvätenie zo zbožnosti", a to nie je sviatosť ani reholné zasvätenie Bohu. Ide teda o sväteninu a tá pôsobí - ako sa hovorí vo vierouke - "ex opere operantis", čiže účastník zasvätenia môže dostať iba milosť pomáhajúcu /ak je v stave milosti posväcujúcej/ a to v takej miere, nakoľko je duchovne a psychologicky disponovaný, teda niekto viac, niekto menej /alebo aj nič/.

Ďalej si myslím, že také zasvätenie zo zbožnosti má byť vec dynamic-ká, nie statická. Dobrým príkladom sú "Jasnohorské sluby poľského národa". Poliáci si nimi obnovili krstné sluby a pridali konkrétne záväzky, ako prežívať kresťanstvo v prítomnej situácii, a o toto plnenie slubov sa priebežne usilujú. Zjednodušene by som povedal, že uzavreli s Pannou Máriou dohodu: "My sa Ti Matka zverujeme a zaväzujeme sa žiť ako kresťania. Ty, Matka, za to nás budeš chrániť ako svoje vlastníctvo". Teda nestačí ten jednorázový akt zasvätenia, ale trvalé dodržiavanie tých záväzkov v živote /asi ako pri manželskom slube.

Z tohto hľadiska zasväcujúca modlitba použitá 7. decembra 1985 nie je dosť výrazná, i keď v časti o zasvätení našej prítomnosti sú pekné a konkrétne kresťanské postoje, ale formulované ako prosby k Panny Márie /iba v jednej vete hovoríme za seba: "Chceme mať vždy v úcte život a strážiť ho od počatia"/. Tiež mi chýbal v tejto modlitbe ohľad na skutočnosť, že Panna Mária ako Sedembolestná je hlavná Patrónka nášho národa /to sa dá - pravda - vysvetliť tým, že je to preklad modlitby schválenej kardinálom Tomáškom pre zasvätenie českej cirkvi 8. 12. 1985/. Ináč je to pekná modlitba, odporúčam si ju vystihnúť /z 49.č. KN/ a sa k nej vracieť.

Vraciam sa k pôvodnej otázke: Sme zasvätení alebo nie ?

Z povedaného /že ide o sväteninu/ usudzujem, že nemožno paušálne odpovedať: sme zasvätení alebo nie sme zasvätení - ale že každý /jednotlivec, skupina, rodina .../ si má dať odpoveď sám, zaradiť sa do jednej z 2 skupín:

- ak sa niekto zasvätil už prv, alebo sa aspoň na to pripravoval, alebo aspoň 7. dec. pri počúvaní tej modlitby to na seba vážne vzťahoval - nech sa považuje za zasväteného a nech prehľbuje, dodatočne konkretizuje a hlavne prežíva toto zasvätenie ; nech si ho obnovuje každoročne napr. 8. dec. alebo na niektorom mariánskom pútnickom mieste ;

- ak niekto cítil, že to nechápe, že to bolo formálne, alebo nebol pripravený

- nech to považuje za podnet k hlbšej príprave, ktorú raz završí serióznym zasvätením. K príprave môžu poslúžiť aj články s touto tematikou uverejnené v tomto časopise, ale najmä spisy sv. Grignona Ľudovíta z Montfortu.

Na otázku "Je naša slovenská cirkev ako celok zasvätená Panne Márii na základe aktu zo 7. dec. 1985 ?" odvažujem sa odpovedať: Nie.

To by totiž podľa môjho názoru mohol urobiť /po serióznej príprave iba kompetentný predstaviteľ slovenskej cirkevnej provincie, teda trnavský arcibiskup resp. predseda biskupskej konferencie - ale takého nemáme. Preto je stále aktuálne modliť sa, aby sám Sv. Otec prišiel k nám a zasvätil náš národ Sedembolestnej Panne Márii. Táto úcta k Sedembolestnej má u nás už mnohostoročnú tradíciu. Ale za hlavnú patrónku nášho národa ju vyhlásil až pápež Pavol VI. r. 1966 /Pozri KN č. 39/1985/, teda tohto roku tomu bude 20 rokov ! Bolo by krásne, keby na toto jubileum mohol k nám prísť Sv. Otec.

"Prosíme Ťa, nebeský Otče, pre zásluhy tvojho Syna Ježiša Krista a na príhovor Jeho a našej Bolestnej Matky vypočuj našu prosbu, aby mohol prísť Sv. Otec do Šaštíra, upevniť nás vo viere a zasvätiť náš národ Panne Márii ! Daj nám silu, aby sme sa na toto zasvätenie pripravili príkladným kresťanským životom". Amen.

TRNAVSKÁ NOVÉNA 1985

"Milostivý obraz P. Márie Trnavskej je stredobodom úcty nielen veriacich z Trnavy a jej okolia, ale - zo skúsenosti vieme, že aj zo stredného Slovenska prichádza sem hodný počet pútnikov vlakom, autobusmi. Aj na niekoľko dní ubytovaní v Trnave, zúčastňujú sa tunajších pobožností. Milo ma prekvapili moji niekdajší farníci od Krupiny, keď som ich tu stretol, "rozhovoril sa o tradičnej novéne kňaz, veľký ctiteľ Trnavskej P. Márie.

Obraz P. Márie namalovaný na dreve, zhotovený podľa maľby v rímskom kostole sv. Alexeja a Bonifáca, bol prinesený do Trnavy koncom 16. storočia. Dôvodom úcty Trnavskej P. Márie boli zázračné prejavy jej starostlivosti o osud obyvateľov i mesta. V lete r. 1663 v roku najväčšieho pustošenia Slovenska tureckými vojskami sa jej obraz zázračne potil krvou. Turci rabovali, pálili a vraždili po všetkých okolitých mestách a dedinách, ale Trnavu "záhadne" obišli. Nik nepochyboval, že záchrana Trnavy bola na prímluvu Nebeskej Matky.

V r. 1708 sa na obraze znovu objavili slzy. Ani dva roky neprešli, keď sa ukázalo, prečo Matka Božia volala trnavčanov k pokániu. Po celom Uhorsku zúrila smrť. Tento raz neobišiel ani Trnavu. Sotva sa našiel dom, kde by nebola smrť zasiahla. Vtedy si uvedomila aj mestská rada, čo sa od nej žiada. Obrátila sa s obyvateľstvom prosebnou pobožnosťou k P. Márii. Zakončili ju verejným sprievodom s jej obrazom ulicami mesta. A výsledok bol zrejmý. Mor razom prestal. Vtedy sa mestská rada zachovala vďačne: 20. novembra 1710 vydala pamätnú listinu, ktorou sa slávnostným sľubom zaväzuje sláviť deň Obetovania P. Márie - 21. november - každoročne ako votívny sviatok a každú sobotu o 10-tej hodine slúžiť pri milostivom obraze sv. omšu s prosbou, aby bolo mesto uchránené na

prímluvu Matky Božej od moru, hladu a vojny. Odvtedy bol obraz vo veľkej úcte všetkých veriacich.

Po I. svetovej vojne táto úcta slabla. Až v r. 1939 bl. pamäti biskup Dr. Ambróz Lazík, vtedy ešte trnavský dekan - farár, spolu so svojim kaplánom Dr. Alexejom Izakovičom obnovil jeho jasnú pamiatku. V r. 1942 bol prvýkrát Milostivý obraz slávnostne prenesený z bočnej kaplnky na hlavný oltár. Slávenie Trnavskej P. Márie sa stalo prosebnou deväťdňovou pobožnosťou, pri ktorej mal kázeň každý deň iný kňaz a sv. omšu slúžil podľa možnosti otec biskup.

/Tolko z rozprávania o histórii úcty Trnavskej P. Márie./

13. novembra 1985 vo farskom chráme sv. Mikuláša sa slávnostne začala už tradičná novena k úcte Trnavskej P. Márie. Hlavným celebrantom a kazateľom bol otec biskup Dr. Július Gábris.

"Hrubý" kostol sa stal už malým ... pre veľký počet pútnikov z celého okolia. Kazatelia hovorili o životných problémoch človeka dnešnej doby z pohľadu kresťana: zmysel života, náboženstvo a človek, mladý človek a jeho problémy, problémy manželstva, človek v starobe. Vyberáme niekoľko myšlienok: "Manželstvo robí človeka ľudskejším. Ani veďa nie je s ním v rozpore, dokazujú to svojím životom mnohí svetoví vedci." Keď kazateľ končil svoju homíliu rečníckou otázkou, iste nečakal odpoveď. "Chcete si zachovať svoju vieru po celý svoj život?" "Chceme!" Mohutným hlasom reagoval celý kostol. Bol to dojímavý a spontánny prejav viery. Najťažšie dni pre poriadateľskú službu sú prvý a posledný, spojené tiež s možnosťou získania úplných odpustkov, a víkendové dni. Rekordné počty pútnikov i napriek mimoriadne nepriaznivému počasiu, stovky ľudí, ktorí sa nedostali do preplneného kostola, strávilo čas pobožností vonku v daždi, snehu a mrazivom nečase ...

Hlboký duchovný charakter trnavskej novény umocňuje tradične celonočná adorácia pred vyloženou Sviatosťou Oltárnou v noci zo soboty na nedeľu. Tá tohtoročná sa konala v duchu doznievajúceho Jubilejného roku sv. Metoda. O tom, že táto adorácia je už celoslovenskou záležitosťou, svedčia stovky pútnikov zo všetkých kútov vlasti.

Všetci prišli bdiť, modliť sa a prosiť našu spoločnú Matku o pomoc a ochranu v týchto ťažkých časoch.

V neformálnom duchovnom programe sa striedali skupiny mladých ľudí a aktívne sa zapájal celý kostol.

Nočná adorácia začala rozjímavým ružencom. Pásmo o našich vierozvestoch Cyrilovi a Metodovi, svätých bratoch vystriedalo tichú adoráciu.

Duchovné piesne, modlitby za najaktuálnejšie potreby Cirkvi a sveta, za sv. Otca, biskupov, kňazov, rodiny; za postihnutých bratov pri nedávnom zemetrasení v Kolumbii; meditatívna modlitba pri tónoch vážnej hudby, myšlienky evanjelia v meditatívnych spevoch Taizé, modlitvy, spevy a tiché adorácie, taký bol program celonočného bdenia.

Mnohí mali za sebou dlhý pracovný týždeň /sobota bola pracovná/ a preto únava sa nad ráno začala prejavovať. Hôdiny modlitieb vystriedali rytmické duchovné piesne s "obávaným" potleskom a to bola vzpruha pre všetkých. Tí, ktorí si mysleli, že už "nič nebude", sa zrazu zobrali a preriedený kostol sa sústredil do svätyne, kde sa mládež striedala na kolenách a v stojí. Pri piesni "Spoj nás v jedno Pane" sa všetci pochytili za ruky a vytvorili jeden veľký kruh. A čo tu ešte nebolo: medzinárodný sv. ruženec - desiatok slovensky, starosloviensky, rusky a latinsky za mládež, čo prepadla drogám a alkoholu; za chorých a trpiacich; za kňazov a sv. Otca; za zachovanie viery v našich národoch; za našich bratov v Sovietskom Zväze.

Šťastné a nadšené tváre mladých vyjadrovali vnútornú duchovnú radosť zo stretnutia s Matkou.

Po Veľehrade a Šaštíne to bol ďalší hlboký duchovný zážitok.

21. novembra 1985 - posledný deň novény - otec biskup poďakoval všetkým mariánskym ctiteľom, že i napriek nepriaznivému počasiu vytrvalo sa zúčastňovali na deviatniku. Keď na záver slávnostnej pobožnosti priniesli Milostivý obraz P. Márie späť do kaplnky a ľud pomaly vyprázdňoval kostol, mládež, ktorá celú novenu sprevádzala svojím spevom opäť prišla k slovu - Matka zastaň sa nás svojich detí ... Radostou veľkou ... Ježiš žije ... Kríž je znakom spásy ... a napokon Prečo že máme opustiť, čo každý z nás má rád..., lebo Máriu majú všetci radi ... Radosť a nadšený potlesk, taký bol záver tohoročnej prosebnej deväťdňovej pobožnosti.

Za všetky duchovné dary Bohu vďaka !

SLOVENSKÍ BISKUPI

Michal B u b n i č

Narodil sa 22. mája 1877 v Pajštúne, teraz Borinka pri Bratislave. Po teologických štúdiách bol vysvätený za kňaza 22. júna 1900. Od roku 1908 bol farárom v Maďuniciach, od roku 1923 farárom v Topolčanoch.

V roku 1928 sa stal apoštolským administrátorom rožňavského biskupstva. V tom istom roku bol vysvätený za titulárneho biskupa scilitanského. Bol dlhoročným predsedom Krajinskej Katolíckej akcie na Slovensku.

Keď po Viedenskej arbitráži 2. novembra 1938 Maďarský štát zabral južné časti Slovenska o rozlohe 10 390 km², včítane Rožňavy biskup Bubnič ostal na svojom mieste. Tu pôsobil až do prechodu frontu, keď zabrané územia boli znovu začlenené do Československa.

Biskup Bubnič zomrel vo veku 67 rokov v Rožňave za doteraz nie celkom vyjasnených okolností vo februári 1945. Pochovaný bol 22. februára 1945. V roku 1947 jeho telesné pozostatky boli prenesené do rodnej obce.

Pavol J a n t a u s c h

Narodil sa 27. júna 1870 vo Vrbovom. Po gymnazialných štúdiách v Trnave a Bratislave študoval teológiu na Pázmaneu vo Viedni. Za kňaza bol vysvätený 21. septembra 1893. Kaplanoval v Topolčanoch, v Bojnej a v Bratislave. Od roku 1899 bol farárom v Dubovej, od roku 1906 v Ludaniciach. Dňa 29. mája 1922 bol menovaný za apoštolského administrátora trnavského. 14. júna 1925 bol vysvätený za titulárneho biskupa prienenského.

Biskup Jantausch bol veľkým podporovateľom a dlhoročným funkcionárom SSV. V roku 1937 bol menovaný za veľkého kancelára Slovenskej rímskokatolíckej bohosloveckej fakulty Slovenskej Univerzity v Bratislave.

Pavol Jantausch zomrel v Trnave 29. júna 1947

Štefan B a r n á š

Narodil sa 19. januára 1900 v Slovenskej Vsi v popradskom okrese. Po ľudovej škole navštevoval piaristické gymnázium v Podolínci, potom pokračoval v stredoškolskom štúdiu na bývalom premonštrátskom gymnázii v Rožňave, kde v roku 1919 zmaturoval. V roku 1910 vstúpil do seminára v Spišskej Kapitule. Po prvom ročníku odišiel študovať na teologickú fakultu Karlovej univerzity v Prahe. Dňa 29. júna 1925 ho spišský biskup Ján Vojtaššák vysvätil za kňaza v katedrálnom chráme sv. Martina v Spišskej Kapitule.

Po vysviacke pôsobil ako kaplán v Námestove. Roku 1927 bol vymenovaný za správcu chudobnej liptovskej farnosti v Troch Revúcach kde pôsobil šesť rokov. Popri dušpastierskej činnosti sa venoval ďalšiemu štúdiu. V roku 1931 bol v Prahe promován za doktora teológie.

V roku 1933 ho spišský biskup povolal za profesora teológie do spišského seminára, kde prednášal dogmatiku a bol aj prefektorom bohoslovcov. Prednášal 17 rokov až do zrušenia seminára. Napísal mnoho článkov a štúdií a vydal tiež knihu "Filozofia v modernej protestantskej teológii".

V roku 1937 bol vymenovaný za vicerektora seminára a v 1942 za defenzora pri cirkevnom sídle a diecézneho cenzora. V 1945 sa stal rektorom spišského seminára. Rektorom bol až do zrušenia seminára v roku 1950.

V roku 1947 ho pápež Pius XII. menoval za pápežského komorníka a v 1949 za titulárneho biskupa konanenského a pomocného biskupa biskupovi Vojtaššákovi. Spišský biskup ho vysvätil za biskupa 5. novembra 1949 v seminárskej kaplnke v Spišskej Kapitule. Za biskupské heslo si vybral slová "Ut intelligen corde - Aby som chápal srdcom".

Dňa 24. júna 1950 v noci ho odvieďli do koncentračného tábora v Močenke pri Nitre. Postupne bol prevezený do Nových Zámkov a Prešova, kde bol vyšetrovaný z údajnej protištátnej činnosti. 7. júla 1951 ho previezli do Krajskej väznici v Bratislave. V dňoch 27. a 28. novembra 1951 ho súdili pred štátnym súdom v Bratislave. Bol odsúdený za velezradu a špionáž v zjavne vykonštruovanom procese na 15 rokov väzenia. Prežil Leopoldov, Ilavu a Mírov. Naposledy v Leopoldove bol s po zlomeným zdravím prepustený na slobodu pri amnestii 9. mája 1960.

Zbytok života prežil v starobinci v Pezinku, v bývalom kapucínskom kláštore, kde zomrel 16. apríla 1964. Jeho telesné pozostatky preniesli do rodnej obce, kde ho pochovali v pondelok 20. apríla 1964 za veľkej účasti ľudu.

SPOLOČENSTVO LEV Z RODU JUDOVHO

/Zjav. 5,5/

Mystické Telo Kristovo, ktoré objíma celý svet, sa rozrastá každým dňom a Pán pridáva svojej Cirkvi nových veriacich, zachránených Jeho krvou a zmŕtvychvstaním ; činí z nich najrôznorodejšie údy svojho Tela a volá ich do rôznych služieb k spolupráci na záchranu tých, ktorí Ho potrebujú, aby všetci mohli poznať Božie milosrdenstvo a našli v ňom pokoj, zmysel a zmenu života, odvahu vydať sa Mu úplne do rúk v dôvere, nerobiť si ďalej nároky na seba, ale žiť Tomu, ktorý za nás zomrel.

Takýmto dielom Božieho Ducha je mnoho spoločenstiev, ktoré prijali na seba Ježišovo jarmo, lahodné a krásne, nachádzajú k Nemu čoraz bližší vzťah a konajú tak Jeho vôľu vo všetkom. Hovorí sa o našom storočí, ako o zvláštnom období milosti Ducha Svätého, plnením mnohých starozákonných proroctiev ujasnených blahozvestou Ježiša Krista a skutkami apoštolov : "Potom vylejem svojho Ducha na každé telo..." /Joel 2;28/ a pod.

Naznačuje to niečo o hĺbke tajomstiev a Božieho plánu spásy, prejavnom už v dejinách Cirkvi v skrytom živote svätých, Pán volá každého k vykonávaniu poslania vo všeobecnom kňazstve a ešte intenzívnejšie na nás nalieha, prosí, aby sme sa ním nechali posvätiť, o úplné zasvätenie Jemu, Jeho cieľom, a ponúka k tomu všetky prostriedky milosti, pretože knieža tohto sveta má byť čoskoro porazené. Pán Boh ponúka človeku všetku plnosť svojej lásky a žiada o jednotu medzi svojimi deťmi, nadprirodzenú, v ktorej by svet videl Jeho a navrátil by sa k Nemu.

Takýmto znakom Božej lásky je aj spoločenstvo francúzskych kresťanov zvaných Lev z rodu Judovho /Zjav. 5,5/, ktorých celkový počet činí za 10 rokov niečo vyše 300 a žijú na niekoľkých miestach sveta - Francúzsko, Taliansko, Beirút, až po Jeruzalem. Pán si ich vyvolil pre mnohoraké poslanie, rôznorodý spôsob služby

a šírenia Jeho Slova, no ako svoju najnaliehavejšiu povinnosť pochopili ustavičnú, stále sa prehĺbujúcu modlitbu.

Celé hnutie začalo tým, že dva manželské páry sa začali stretať k spoločným modlitbám, aby prosili o Božie milosrdenstvo pre seba i pre svet. Tu, v lone týchto modlitieb, začala vyrastať špiritualita tohto spoločenstva. Sú medzi nimi kňazi, muži a ženy v celibáte a rodiny. Často vyhľadávajú opustené kláštory, aby do nich priniesli znovu život a predtuchu nebeského kráľovstva. Spoločenstvo Lev z rodu Judovho je potvrdené Svätou Stolicou a spojenie s Rímom má cez francúzskych biskupov. Jeho členovia sú finančne živení členmi, ktorí chodia za prácou mimo ich dom.

Žijú podľa prísneho režimu striedaním pobožností s prácou. Často prijímajú medzi seba núdzných, hlavne po duchovnej a psychickej stránke umožňujú im podieľať sa na ich živote, stotožňujú sa s ich problémami a modlia sa s nimi. Mnohí od nich odchádzajú obnovení vo viere, vnútorne uzdravení, prežívajú obrátenie a nachádzajú vyslobodenie zo svojich hriechov, lebo Božia добрota v živote týchto kresťanov ich privádza k odovzdaniu svojho života Stvoriteľovi. Aj na nich často prichádza únava, vyčerpanosť, ale nevyčerpatelné Božie zdroje sú k dispozícii tým, ktorí Ho v dôvere vzývajú ... Často pomôže láskyplná modlitba brata, ktorá do človeka vleje novú silu Božieho Ducha.

Ich život modlitby sa dotýka v zásade piatich okruhov. Po prvé sú to modlitby v očakávaní na druhý Pánov príchod na túto Zem, aby mu pripravovali cestu. Potom sú to modlitby za povolania, aby Pán poslal vyzbrojených pracovníkov do svojej vinice, schopných kázať evanjelium Slovom i životom.

Tretím okruhom ich prosieb je, aby bola otvorená cesta do každého srdca pre hlásanie Kristovej blahozvesti. Ďalším je židovský národ. Obetou toho, aby sme mohli uveriť, sa stal práve vyvolený národ, za ktorý prosí nielen ich dom v Jeruzaleme, ale celé spoločenstvo. Izrael - obrátený - sa znovu stane bránou pre druhý Pánov príchod a Jeruzalem miestom zmierenia všetkých národov a nebude viac Žida, ani Gréka, ale budú všetci jedno v Kristovi. Bratia zo spoločenstva Leva z rodu Judovho slávia v sobotu Sabat a v nedeľu novozákonný "sabat" - Deň Vzkriesenia.

Ich piata modlitebná téma vyjadruje túžbu ich srdca - Pánovu túžbu v nich - za jednotu cirkví a všetkých Božích detí, za zvrchovanú jednotu, za ktorú Ježiš Kristus položil život. Sú už mnohí vo svete, aj medzi nami, ktorí pochopili, že prvý krok k tomu musí vychádzať z človeka, aby mohol byť v srdci zmierený s tým, ktorý je iný, odlišný od neho, bez ohľadu na jeho poťu, pochopenie a lásku voči nám. Ani to nás nesmie znechutiť, že tento krok k zmiereniu nemá žiadny viditeľný výsledok, veď nenastávajú skoro žiadne zmeny v tých vieroučných odlišnostiach, ktoré nás zdanlivo chcú celkom od seba odlúčiť, ale stáva sa nevyhnutnou a jedinou bránou v našich srdciach, aby sme boli plní túžby voči Pánovi, aby On sám vykonal druhý krok a v Duchu Svätom dokončil a dovršil túto jednotu, o čo prosí aj Panna Mária, a aby ju Duch Svätý mohol zjaviť všetkým ľuďom osobne ako milujúcu Matku, služobnicu Pánovu, ktorá nech nám skrze oheň Ducha Svätého vyprosí takú plnú oddanosť a vernosť vo viere, srdci, slovách a činoch, ktorá je ochotná za Božie Kráľovstvo aj život položiť.

I R Á N

Islamizácia politického života v Iráne, ktorá trvá už vyše 4 roky vytvára kresťanským spoločenstvám, ktoré tu žijú ťažké podmienky. Medzi 37 miliónmi Iráncov, ktorí vyznávajú islam, dvestopäťdesiat tisíc vyznavačov Ježiša Krista žije v neistej situácii diaspory. Ústava Islamskej republiky Iránu z 3.12.1979 zaručuje právo na existenciu pre nemohamedánske náboženské menšiny.

Podľa čl. 64 "Chaldejskí katolíci a pravoslávni asýrčania si volia jedného poslanca. Arménski kresťania si volia takisto jedného poslanca". Článok 67 upresňuje, že "zvolení predstavitelia daných náboženských menšín zložia prisahu na vlastných svätých knihách".

V čl. 14 sa tvrdí, že "vláda Islamskej republiky Iránu a mohamedáni majú povinnosť jednat priateľsky s mohamedánmi a aplikovať voči nim islamský zákon tak, aby boli rešpektované ich ľudské práva. Týka sa tých osôb, ktorí nepripravujú sprisahanie proti islamu a Islamskej republike Iránu".

Ako sa ale zo strany štátu vysvetľuje právo kresťanov na vyznávanie vlastnej viery a ich povinnosť vernosti voči republike ?

Toto hovorí jedna reholníčka, ktorá pracuje v centre sv. Jána v Teheráne: "Naše spoločenstvo sa stretá so všetkými problémami, ktoré prežívala cirkev v prvých storočiach: problémami rasy, diaspory, nebezpečenstvami v každodennom živote, s prenasledovaním - viac - menej skrytým, s majetkovými problémami. Je to ťažké, ale zároveň nádherné, keď riziko nasycuje vieru."

V r. 1973 kresťania založili už spomenuté Centrum sv. Jána v Teheráne, aby "odkryli Ježiša Krista v živote v Iráne, obdivovali ho v písomníctve a v tradícii Cirkvi a slávili ho v liturgii, ktorá by zahrňovala prvky perzskej kultúry."

Niekedy kresťanské spoločenstvá v iránskych mestečkách mali svoj charakteristický štýl života, uzavretý a stály.

Dnes, najmä s mladými, treba uskutočňovať iné formy apoštolátu.

Sestrička z Centra o tom hovorí: "Organizujeme stretnutia, pretože na Východe majú medziludské kontakty veľký význam. Táto činnosť zaberá iste veľa času, ale nie je to stratený čas, pretože umožňuje mladým ľuďom prejsť od sociologickej viery k viere zrelej." V Teheráne, rovnako ako v mnohých iných veľkých mestách, kresťania žijú izolovaní a stále obkolesení mohamedánskou spoločnosťou a kultúrou.

Existujú teda nebezpečenstvo postupnej straty tradície mnohostoročného kresťanstva. Najlepším spôsobom, ako umožniť pretrvať tradícii, je prispôbiť ju danej kultúre bez toho, aby sa zradila. Tak napríklad staršie pokolenia používali sýrsko-chaldejský jazyk. Mladí ľudia ho už nepoznajú, pretože študujú v perzskom jazyku. Preto dušpastierska práca v Centre sv. Jána sa dnes uskutočňuje v perzštine.

"Neide to bez ťažkostí, ale veľmi veríme v tento krok. Takisto latinské spevy sú nevhodné pre východnú citlivosť. Treba čerpať z domáceho jazyka a hudby."

Možno myslieť v takýchto podmienkach na dialóg s islamom ?

Sestrička z Centra sv. Jána o tom hovorí : Úprimne verím v dialóg medzi kresťanmi a mohamedánmi, pretože považujem za svoje tvrdenie II. Vatikánskeho koncilu: "Existujú hodnoty spoločné všetkým kultúram". Kresťania a mohamedáni veria v hodnotu modlitby, v pomoc blížnemu. Treba rozmýšľať nad založením kláštora v Iráne, modlitba je totiž spoločným bohatstvom o ktorý sa možno s islamom deliť. Presvedčivosť modlitby a kláštorného života je skutočná pre tunajšieho človeka."

BLÍZKY VÝCHOD

Mohol by dnes Abrahám počuť Boží hlas ? Nezostal by tento hlas zahlušený hukotom diel na hraniciach medzi Iránom a Irakom - na mieste kde k nemu Hospodin prehovoril ?

Či by mohol byť poslušný Božím príkazom, ktoré hovorili, aby "opustil svoj kraj, svoju rodinu a otcovský dom, aby sa pobral do kraja, ktorý mu označil Boh ?"

Či by hranice medzi Irakom a Sýriou boli preňho otvorené ? Boh Abrahámovi povedal: "Učiním z Teba veľký národ a požehnám Ťa". Tento sľub zostal splnený: všetci obyvatelia týchto krajov sa považujú za synov Abrahámových.

Ale jeho deti by dnes nedovolili otcovi previesť jeho stádo cez úrodnú zem brehov Eufratu do okolia Nílu.

Či by mohol rozložiť svoj stan v Bekaa, kde Syrčania vedú vojnu s Izraelom na život a na smrť? Či by dostal priepustku, aby mohol odísť z miesta vojny medzi

kresťanmi a drúzmi v Libanone ? Kto by ho prijal v Jeruzaleme tak, ako to učil Melchizedech, obetujúc mu chlieb a soľ ?

Odvždy bola táto oblasť skúšaná otrasmi dejín. A Velké impériá ju túžili dobyť: Egyptania, Asýřčania, Alexander Velký i rímski vojvodcovia, perzskí a byzantskí vládcovia, Arabi, Frankovia a Turci, včera Francúzi a Angličania, dnes veľké mocnosti.

Prečo sa Boh troch náboženstiev : židovského, kresťanského a mohamedánskeho rozhodol zjaviť na tomto najcitlivejšom mieste našej planéty, kde sa stretá Európa, Ázia a Afrika ?

Či toto miesto dotyku sa možno raz stane miestom zmierenia medzi národmi ?

Či Jeruzalem nazvaný Židmi, kresťanmi a mohamedánmi Svätým mestom, stane sa raz mestom pokoja ?

Dôjde Izrael a Izmael nakoniec k porozumeniu ?

Alebo či Židia, kresťania a mohamedáni sú odkázaní na neustálu vojnu ?

STRETNUTIE BRATISLAVSKÝCH KŇAZOV

Dňa 10. decembra 1985 sa uskutočnilo v Bratislave stretnutie všetkých bratislavských katolíckych kňazov s námestníkom primátora súdr. Pavlom Kováčom. Stretnutie sa uskutočnilo na jeho pozvanie. Pri vchode do budovy NV každého kňaza osobitne podaním ruky privítal cirkevný tajomník František Szabó.

Po zaujatí miest vo veľkej zasadačke stretnutie otvoril bratislavský zastupujúci dekan Ir. Záreczky. Privítal prítomných a povedal, že po úvodnom slove pána námestníka bude diskusia.

Námestník Kováč v úvode povedal, že sa nachádzajú vo veľkej zasadačke, kde sa konajú dôležité rokovania. Potom začal hovoriť o problémoch našej v našom národnom hospodárstve. Po tejto téme hovoril o sociálnom a zdravotníckom zabezpečení nášho ľudu v hlavnom meste. Keď skončil, nevediac sa opýtal: "O čom sme ešte nehovorili ?" Jeden z prítomných kňazov polohlasne poznamenal : "O športe". Súdr. námestník nato hneď nadviazal a hovoril o problémoch športu v Bratislave. Týmto skončil svoj úvodný prejav. Po ňom bola otvorená diskusia.

Prvý sa do nej prihlásil prof. Horák z bohosloveckej fakulty. Povedal, že súdr. námestník mu akoby zo srdca hovoril. Naši kňazi, sa často dožadujú, aby Kat. noviny alebo Duchovný pastier prinášali príklady zo života ako podnety pre kázne. On - prof. Horák by bol zato, aby veci, o ktorých tu hovoril súdr. námestník boli postupne uverejňované v Kat. novinách ako takéto príklady. Potom sa do diskusie prirhlali prof. Korec a Andódy. Po nich hovoril pán Fidél Jurkovič. Povedal, že podľa neho boli v Bratislave necitlivo premenované názvy niektorých ulíc. Tak napr. vedľa františkánskeho kostola je ulica, ktorá sa 700 rokov volala Františkánska. Dnes sa volá Pugačevova. On síce nemá nič proti Pugačevovi, ale na celom svete si mestá chránia svoju tradíciu a takto by to malo byť aj v Bratislave. Súdr. Kováč nato odpovedal, že pripúšťa, že sa v minulosti robili niektoré chyby. Ale bolo by nedobré, keby sme sa dnes dopustili tých istých chýb a premenovali by sme napr. Pugačevovu ulicu znovu na Františkánsku.

Potom vystúpil v diskusii pán Záreczky, ktorý povedal, že vedľa kapucínskeho kostola sú zvyšky starého kapucínskeho kláštora. On si myslí, že tieto priestory by mesto mohlo dať k dispozícii Cirkvi napr. pre ubytovanie prestárlych kňazov. Súdr. Kováč odpovedal, že je to zaujímavá myšlienka, ale že v súčasnosti sú v týchto priestoroch sklady a kancelárie pre stavbu budovy Najvyššieho súdu SSR, ktorá sa blízko kapucínskeho kostola stavia. Preto na najbližšie roky budeme musieť túto myšlienku ešte odložiť.

Po pánovi Záreczkovi hovoril doc. Jozef Kražčí. Opýtal sa, že aké kritéria by podľa pána námestníka mal spĺňať kňaz v Bratislave, aby sa nestávali prípady, že niekto nastúpi do Bratislavy a za niekoľko mesiacov musí odísť. Súdr. námestník odpovedal, že kňaz v Bratislave musí spĺňať kritéria, ktoré naňho kladie naša socialistická spoločnosť. A zrazu sa zdalo, že akoby na takúto otázku ča-

kal /bez toho, aby sme doc. Krajčího z niečoho upodozrievali/. Vytiahol si papierik a začal hovoriť ďalej o tom, že nedávno navštívil našu krajinu kard.Casaroli a žiadal od našej vlády, aby v Československu mohli byť vysvätení za biskupov kňazi, ktorí plne vyhovujú požiadavkám Svätej Stolice, ďalej žiadal obnovenie všetkých reholí a nakoniec, aby bohoslovci v seminári mohli byť vychovávaní tiež podľa požiadaviek Svätej Stolice. Námestník Kováč povedal, že s takýmto niečím nemôže náš štát súhlasiť. Najmä, čo sa týka bohosloveckej fakulty, náš štát si plne nárokuje, aby výchovu bohoslovcov usmerňoval on.

Tieto slová padli ako studená sprcha a prítomní kňazi mali pocit, že súdruh námestník ich vlastne preto zavolať, aby im nakoniec mohol povedať tieto slová. V zasadačke NV, kde sa uskutočňujú dôležité rokovania, nastalo trápne ticho. Do diskusie sa už nikto neprihlásil a tak celú situáciu musel zachraňovať pán Záreczky, ktorý sa poľakoval súdr. námestníkovi za dnešné stretnutie a podotkol, že nabudúce by sa snáď miesto čiernej kávy mohla počávať borovička, aby sa rozviazali jazyky aj mladým kňazom, ktorí dnes vôbec nediskutovali.

Súdr. námestník povedal, že náš štát aj naďalej bude usmerňovať život a výchovu v našej Cirkvi. Ďakujeme mu za tieto otvorené slová. My to nakoniec už dávno vieme. Ale vieme aj to, že o toto sa v priebehu dejín Cirkvi pokúšala každá svetská moc. Cirkev s tým vždy zápasila. Raz úspešne, inokedy menej úspešne. Ale zápasit', zápasila vždy. A takto chceme aj my dnes zápasit'. Teraz celkom konkrétne o to, aby život v našej Cirkvi bol rozvíjaný podľa predstáv Svätej Stolice a nie podľa predstáv niekoho iného !

ZATKNUTIE

V sobotu 16. 11. 1985 na hraničnom prechode do Maďarska v Rusovciach v ranných hodinách bezpečnostné orgány zadržali Ing. Märiu Nechalovú zo Žiliny, pracovníčku Výskumného ústavu výpočtovej techniky, 37-ročnú veriacu katolíčku. Potom ju celý deň vyšetrovali.

V pondelok 18. 11. 1985 jej vykonali domovú prehliadku, pri ktorej zhabali väčšie množstvo náboženských kníh /do 200 ks/, 3 magnetofóny, magnetofón. pásky, farebný televízor, náboženské predmety /ružence, obrázky, krížiky/. Pri tom zhabali aj nejaké zahraničné valuty.

Druhú prehliadku vykonali v byte jej vyše sedemdesiat - ročnej matky, bývalej katechétky v Prievidzi v utorok 19. 11. 1985 o 8.00 hod. Zhabali jej tiež všetku náboženskú literatúru, aj zahraničnú. Po domovej prehliadke oba byty ostali v dezolátnom stave.

V súvislosti s ňou boli vyšetrovaní asi desiatí veriaci, včítane kňazov. Ing. M. Nechalová je väzená v Bratislave. Doteraz jej nebol dovolený kontakt ani s najbližšími.

ROZDEĽOVANIE BIBLIÍ

Dňa 16.12.1985 boli rekolekcie bratislavských kňazov. Pri tejto príležitosti súdruhovia J. Zabák, J. Krajčí a L. Ostrák informovali prítomných kňazov o spoločne rozdeľovania ilustrovaných slovenských Biblií pre deti. "Medzinárodná Charita a istý zahraničný dobrodinec darovali slovenskej Cirkvi 20 000 takýchto Biblií. Dostanú ich len kňazi angažovaní v združení Pacem in terris. Počet výtlačkov dostane ten-ktorý kňaz podľa miery angažovania v tejto organizácii".

Tajomník bohosloveckej fakulty L. Ostrák odovzdal každému bohoslovcovi 1 exemplár tejto biblie so slovami, že je to pre nich dar od združenia PIT.

BOL JEDNÝM Z NÁS

/Spomienka priateľov na Petra G/

4. októbra 1985 nás náhle opustil po operácii mozgu v Hradci Králové náš mladý brat Peter G. vo veku 21 rokov.

Pochádzal z Oravy, z rodiny, ktorá okrem neho mala ešte tri deti. Poznali sme ho ako veselého a nenápadného chlapca, ktorý vedel triezvo rozlišovať a odhadnúť každú situáciu. Niekedy až veľmi triezvo a pravdivo, hlavne vtedy, ak niekto z nás nadsadzoval alebo bol neúprimný. V užšom kruhu mladých ľudí, s ktorými bol v častejšom kontakte, si ho veľmi vážili hlavne kvôli jeho úprimnosti. Napriek tomu, že mal výhrady k nášmu správaniu, najmä k našej nervozite a naháňaniu sa, bol poslušný a pestoval si trpezlivosť. Taktne nás upozorňoval na niektoré naše chyby. Bol vždy verný, spoľahlivý a oddaný priateľ a vedel dať i pocítiť, že nás má rád. Mal vládnu povahu, ktorou si získal každého človeka, s ktorým sa stretol.

Do Bratislavy prišiel študovať medicínu, aby mohol zachraňovať ľudské životy, aby mohol i prostredníctvom nej pomáhať ľuďom. Najprv však mala medicína pomôcť jemu. Od začiatku roku 1985 sa náhla začal zhoršovať jeho zdravotný stav. Mával veľké bolesti hlavy a časté závraty. Tri roky štúdia medicíny ho uschopňovali na to, že sám nadobúdala presvedčenie, že tieto ťažkosti sú sprievodnými znakmi nádoru mozgu. Už v pätnástich rokoch kvôli týmto ťažkostiam musel sa vzdať svojej najväčšej záľuby, aktívnej športovej činnosti - futbalu.

Na zdravotné ťažkosti sa sťažoval veľmi málo. Jeho ťažkosti boli skôr registráciou faktov. Trpel ticho, nevedeli sme, čo prežíva. Raz sa vyjadril, že už ani nevie ako to je, keď hlava nebolí. Za týchto okolností musel vynaložiť veľmi veľkú námahu na zvládnutie štúdia. Zle sa mu učilo, k tomu sa pridružovalo zhoršenie pamäti a najmä bolesti hlavy, ktoré ho vyčerpávali.

Od júna sa choroba dávala čoraz nástojčivejšie najavo. Po poslednej skúške z patológie putoval takmer priamo do nemocnice v Hradci Králové. Tak ako všade inde, i medzi pacientami a personálom nemocnice sa veľmi rýchlo udomácnil. Mnohým pacientom pomáhal - obsluhami i radami v rozhovoroch. Svoju dušu posilňoval evanjeliom a stretaním sa so sviatosným Spasiteľom. Starostliví a dobrí priatelia mu nechýbali ani v nemocnici, tak ako láskavá starostlivosť jeho rodičov. Počas pobytu v nemocnici sme mali dohovorené chvíle, kedy sme na seba v modlitbách zvlášť mysleli. On v nemocnici a my tu.

Netúžil po smrti, bál sa utrpenia ako my všetci. Ostáva tajomstvom, či si uvedomoval vážnosť svojej situácie. Tesne pred operáciou mu položili otázku, či počíta s tým, že môže zomrieť. Peter odpovedal, že nechce zomrieť, ale ak je to vôľa Božia, tak sa poďvoluje. Operovali ho po mesačnom pobyte v nemocnici. Z operácie sa už neprebral. Z 24 hodín sa počas 18 hodín podroboval opakovaným operáciám. Zomrel 4. októbra na sviatok sv. Františka Assiského, ktorý bol jeho birmovým patrónom.

Správa o jeho smrti nás všetkých veľmi ohromila, ale zároveň sme si všetci nevďojak uvedomili, že Peter to už vyhral, že už máme orodovníka pred Božou tvárou a zmocnil sa nás posvätný pokoj. Každého z nás priviedla jeho smrť k vážnemu zamysleniu sa: Čomu žijem, ako využívam talenty, ktoré mi dal Boh? Ako premieňam svoje ideály na skutočnosť? Pamätám na smrť?

Peter, ďakujeme, že sme ťa mohli poznať, ďakujeme ti za krásny príklad, ktorý si nám dal svojím životom. Vďaka patrí i tvojim rodičom, ktorí ťa tak pekne vychovávali. Tvoja smrť nás prinútila na kolená pod kríž, s vďakou a prosbou:

Pane, ktorý nás tak verne spravuješ a premenu radostných a smutných dní zriaďuješ, daj nám, prosíme, aby sme dosiahli svätosť života a boli iným príkladom a povzbudením! Daj nám šťastnú smrť, aby sme sa naveky tešili s Tebou v Tvojom Kráľovstve!

PRI HROBE SV. JÁNA ALMUŽNÍKA

Dóm sv. Martina je spolu s františkánskym kostolom asi to najkrajšie, čo Bratislava má. Františkánsky kostol so svojou atmosférou je kostolom "mystikov a vizionárov". Títo zvláštni ľudia, ktorých tu možno cez deň stretnúť, majú osobitný cit pre prostredie - prichádzajú sem na istotu, priťhovaní akoby magnetom. A je to tiež kostol mladých ľudí.

Dóm sv. Martine je zatiaľ neobjavený. Stojí bokom a vo svojej kráse a čistote štýlu akoby sa nechcel natískať. Ale kto si dá námahu, že doňho niekedy cez deň vojde, pocíti ducha modlitby, ktorý je v tomto kostole vekmi "zakliaty". Koľko ľudí už klačalo a skladalo to posledné a najvážnejšie v sebe na klakátko tohto kostola. Ines toto drevo už "žije" a keď človek zavrie oči, modlí sa s ním. Koľko ľudí prišlo do tohto kostola a len si sadlo do lavíc, pretože sa už ani modliť nevládalo, a celá duchovnosť prešlých vekov prišla k nim a potešovala ich.

V presbytériu sú staré kanonické lavice, v ktorých sa modlievali kanonici, kňazské hodinky. Operadlá sú tu ozdobené výjavmi zvierat. Na jednom sedí medveď, ktorý má na hlave klobúk na krivo. Na druhom zase opica poháňa slona. Nikoho dnes nenapadne, žeby v blízkosti sanktuária mohli tieto výjavy niekoho pohoršovať. Ale vtedy si to žiadalo iste odvahy. Dóm je krásny v celku i v detailoch. Ku každému miestu sa viažu známe osoby a kus histórie. Na pravej strane je socha Sedembolestnej Panny Márie zo 17. stor., ktorá vznikla za takých zvláštnych okolností. Blízko nej je súsošie sv. Martina od slávneho barokového sochára J.R. Donnera. Na druhej strane je za veľkými drevenými dverami kaplnka sv. Anny, odtiaľ je vchod do krýpt. A takto by sa dalo vypočítavať ďalej.

V ľavej prednej časti kostola je uzavretá a zaprášaná kaplnka sv. Jána Almužníka, v ktorej sú nad oltárom uložené pozostatky tohto svätca. V r. 1732 ju dal arcibiskup-prímas Imrich Esterházy z úcty k tomuto svätému pristaviť k Dómu. Postavil a vyzdobil ju už spomínaný umelec Donner.

Svätý Ján Almužník pochádzal z bohatej kniežacej rodiny na ostrove Cyprus. Narodil sa tu asi v r. 550. Oženil sa, ale keď mu manželka zomrela, utiahol sa a žil jednoduchým a prísnyim životom. Stal sa kňazom a v r. 606 ho zvolili za alexandrijského patriarchu. Skôr ako zaujal stolec patriarchu, vyslal svojich sluhov, aby v meste spísali "jeho pánov", t.j. chudobných. A keď mu priniesli zoznam 7 000 ľudí, rozdal im všetok svoj majetok. Ako patriarcha mal určité príjmy, ale všetko vždy rozdal. Jeho dvere boli stále otvorené pre prosebníkov, čo prichádzali žiadať o podporu. Sám žil jednoduchým a asketickým životom. Táto jeho dobročinnosť sa stala tak známa na okolí, že dostal prímenie Almužník.

V r. 616 sa uchýlil pred Peržanmi na rodný Cyprus, kde 11. novembra zomrel vo veku 66 rokov. Jeho telesné pozostatky v 15. stor. daroval turecký vladár uhorskému kráľovi Matejovi, ktorý ich dal uložiť v Budíne. Tu sa uctievali až do dŕb bitky pri Moháči. Pred narastajúcim tureckým nebezpečenstvom ich premiesli potom z Budína do Bratislavy. Tu ich uložili v Dóme v sanktuáriu za hlavným oltárom. V r. 1732 - ako sme už povedali - prímas I. Esterházy dal pristaviť k Dómu kaplnku, ako miesto pre uloženie pozostatkov svätého. Sviatok sv. Jána Almužníka slávi Cirkev 23. januára.

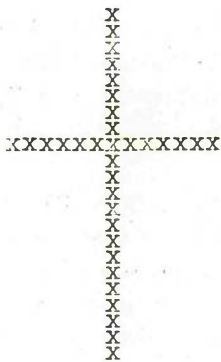
Stojím za mrežovými dverami kaplnky, vnútri je lešenie, rebríky, pohodené barokové svietniky, elektrické káble, kdesi hore sa črtá zaprášená sklenená truhle sv. Jána a ja si zrazu uvedomujem, kam sme sa to už dostali. Hroby svätých ! Čím by bolo námestie sv. Marka v Benátkach spolu s katedrálou bez jeho hrobu ? Santiago de Compostela je jedným z najzápadnejšie položených miest v Európe. Od dávnych dŕb sem pustovali ľudia z celej Európy, pretože v katedrále mesta je pochovaný apoštol sv. Jakub starší. Keď sv. Cyril prinášal pozostatky sv. Klimenta mučeníka - pápeža do Ríma, pápež Hadrián mu vyšiel v ústrety spolu so všetkými mešťanmi, ktorí niesli horiace sviece.

Na hroboch svätých sa viditeľne spája nebo so zemou. Cítíme sa pri nich tak veľmi ľudsky - oni boli jedni z nás - ale už k nám dolieha víťazstvo a radosť toho druhého sveta. Máme odvahu pri nich postáť, pokriakť a prosiť o ich o príhovor. Na hroboch svätých navdojak všetci vyznávame článok viery : "Verím v spoločenstvo svätých". Na hroboch svätých aj ten posledný človek môže pocítiť potechu a nádej. To, že ľudia k nim ojakživa putovali, nie je výmysel.

Oprava kaplnky sv. Jána bola súčasťou opravy celého Dómu. Práce na opravách začali niekedy v šesťdesiatych rokoch. Reštaurátorské práce na tejto kaplnke zrazu prestali v r. 1980 a odvtedy stojí nedotknutá. Dôvod je ten, že sa zrazily záujmy dvoch reštaurátorských skupín, ktorým ide v prvom rade o peniaze a o moc. A pretože každá z týchto skupín má svojich zainteresovaných ochrancov až na najvyšších straníckych a vládnych miestach, nie je možné s celou vecou pohnúť. Medzičasom prišla pomoc z medzinárodnej Charity z Viedne, ktorá poslala zlato na reštaurátorské práce v tejto kaplnke. Nikto dnes už ani nevie, kde toto zlato je. V tom najlepšom prípade niekde v trezoroch colnice.

Stáročné posvätné hodnoty sú podriaďované záujmom nekultúrnych jednotlivcov, ktorí svoju moc pochopili tým najnižším spôsobom. Ale čo bude s nami, ak sa necháme vohnať do tejto atmosféry ? Skoro dvadsať rokov je táto kaplnka uzavretá a zaprátená a dnes sa už pri nej skoro nikto ani nezastaví - nehovoriac o tom, žeby si tam niekto klakol a pomodlil sa pri hrobe tohto veľkého svätca. Čo bude s nami, ak sa necháme takto nakoniec obráť o všetko ? A kto je vlastne na vine, tí ľudia alebo systém ?

Vychádzam pomaly z Dómu sv. Martina. Je už večer a na okolí nikoho niet. Pozerám sa na jeho pyšnú vežu. Koľko hrmavíc už prestál tento kostol ? A navdojak sa mi natíska presvedčenie, že prežije i tieto hrmavice !

"Sedembolestná Panna Mária, Patrónka slovenského národa, oroduj za nás !"